

VIENNESE MINIATURES
BY LANNER & SCHUBERT
LANNER QUARTET
WITH ERIKA MIKLÓSA

HUNGAROTON

VIENNESE MINIATURES

MELODIES BY LANNER & SCHUBERT

JOSEPH LANNER

1	Bankett Polonaise, Op. 135 (transcription by Alexander Weimann)	3:40
2	Steyrische Tänze, Op. 165 (transcription by Alexander Weimann)	6:26
3	Die Werber, Op. 103 (transcription by Alexander Weimann)	9:46
	Zwei Sätze für Streichquartett	18:21
4	I. Maestoso	11:55
5	II. Adagio	6:25

FRANZ SCHUBERT

6	Ouvertüre in c-Moll, D. 591	9:09
7	Walzer und Ländler (transcription by Gábor Selmeczi)	5:25
8	Moments Musicaux in f-Moll, Op. 94 No. 3 (transcription by Alfred Pfortner)	2:02
9	An die Musik, D. 547 (transcription by Gábor Selmeczi)	3:15

Total time: 58:41

LANNER QUARTET

Gábor Selmeczi – violin

Péter Kostyál – violin

Zoltán Fekete – viola

Attila Martos – double bass

with

ERIKA MIKLÓSA

soprano (9)

Sung in German (9).

DDD Digital Stereo

Recording producer: Holger Groh

Balance engineers: Georg Burdicek, Zsuzsa Dvorák • Editor: Georg Burdicek

Recorded on April 20–22, 2015 at Studio of the Wiener Konzerthaus.

Recorded by Tonzauber (www.tonzauber.at)

Front cover: Horse carriage in Vienna • Back cover photo: Zsuzsanna Rózsa

Design and prepress: Béla Ujváry • Booklet editor: Katalin Fittler • English translation: Dr. Csilla Szabó

© 2016 Fotexnet Kft. © 2016 Fotexnet Kft. • Catalogue No.: HCD 32766 • Made in Hungary

Viennese Miniatures

“Viennese Waltz” (or Wiener Waltz) is a catchphrase we all understand. It is not only a genre or a characteristic dance, but also a specific sensation of life; a kind of music emitting pure happiness. There are other dance movements that belong to this ‘island of happiness’ which keep reappearing in famous waltz composers’ repertoire.

Although the title of “Waltz King” was awarded to Johann Strauss (I) Sr. long ago, a lesser-known trophy – “the Father of Viennese Waltz” – must undoubtedly go to Joseph Lanner, whose work was highly influential in the first half of the 19th century. Both composers earning their reputation by writing waltzes started their musical career as string instrumentalists, and composers of music with no adequate preliminary training. In fact, both successfully experimented with the musical forms introduced by Michael Pamer: instead of short dance movements they created a cyclic formula where the introduction was followed by five waltzes crowned by a coda using the themes of the previous waltzes. These more substantial series of dances were soon to acknowledge supremacy in the ballrooms across Europe.

Joseph Lanner (1801–1843) was a musical prodigy who found pleasure in composing dances as a child. He turned out to be so talented at violin that he was invited – at the age of 12 – to play in Michael Pamer’s orchestra that performed predominantly dances. Whether he played together with Johann Strauss II – who was a viol-player as a young musician – we don’t know for certain (as we can

only rely on memoirs), but it is a fact that from 1818 onwards, when Lanner established various string orchestras (a violin trio, a guitar trio, various string quartets and then sextets), he had Johann Strauss Sr. among his musicians. Lanner’s string chamber ensemble expanded into a proper orchestra in 1824 and then when he divided the musicians into two parts – as attested to by the preface of the book compiled by Strauss Jr. of his father’s works – Lanner asked Strauss Sr. to act as a conductor for one of the orchestras. Vienna’s music-lovers, that developed a liking for this new dance craze, now split up: half the people believed in Lanner, the other half in Strauss. Luckily, it did not disturb the popular composers’ personal relationship but Lanner felt greatly upset later, when Strauss withdrew from Lanner’s orchestra and decided to continue his musical career with his own group of musicians. Nothing signals Lanner’s early recognition more than his election as music director at the Vienna Redoutensale in 1829, and soon he was asked to conduct the Second Viennese Military Regiment. He did not, however, turned his back on popular music, as I ample evidence that his compositions found their way to the dance halls of hotels as well.

This recording offers four of Lanner’s works. The *Bankett-Polonoise* (Op. 135) was first introduced to the public on 13 December 1838 at the Theatre in der Leopoldstadt. After the recurrence of 12-12-10-8-bar sections, a lengthy finale crowns the piece. Its harmonic development is also a simple one: from E major it evolves into the dominant B major, then goes back to the tonic key. Section three is in A

major and section four (starting in F sharp major) also concludes in A major. In contrast, the Finale's E major sounds soaring and graceful.

The *Steyrische Tänze* (Styrian Dances) were written in 1841 to become part of a divertissement entitled *Die Macht der Kunst* (The Power of Art). Although it has a piano trio version as well, the piece later became more well-known as a string quartet (Op. 165). The majority of the melodies, mostly based on folksongs, were written in A major, only interrupted by two periods in E and D major, and only once does a somewhat more distant F major harmony appear before the piece evolves into a brisk finale. The melody of the second dance may sound familiar from Stravinsky's *Petrushka*.

The *Die Werber* (Suitors, Op. 103) is one of Lanner's most substantial and most frequently played compositions. It is believed to have been composed for a string quartet, but it is also popular in the version written for three violins and a double bass. The piece was first performed in Hungary on Lanner's third visit in November 1835 to the palace of Count Nitzky (perhaps hence the Hungarian rhythm of the introduction?). The composition has a slow-fast introduction with metrical modulation followed by five dances and a lengthy finale (about one-third of the movement), and it can be regarded as a genuine style-maker waltz. The harmony of each individual waltz is different; and the order of their appearance was also carefully designed. The material is exceptionally elaborate, it is not restricted to the common functions – the first violin playing the melody and the other three parts providing the accompaniment – but occasionally

the main tune is played by the viola, and there are instances when the two violins – playing in parallel thirds – are accompanied by two other parts performed on bass strings.

The first edition of *Two Movements* written for a string quartet (published by Diletto musicale 1332 edited by Paul Angerer) must have been a real treat for those familiar with Lanner's dance music. In this work, there is no trace of the regular repetitions or predictable turns. The first movement is twice the length of the second one, and both exploit the opportunities provided by a string quartet. What causes the greatest excitement though is the abundance of abrupt transitions, mostly quite bewildering ones, from one harmony to the other. These modulations seem to come rather rhapsodically and, only sporadically though, even the form itself gets interrupted by consciously inserted decelerations. The rhythmic structure is diverse just like the dynamics. In the slow movement, the first violin's melody-playing role dominates offering the violinist a chance to showcase his or her talent in the cadenza.

Franz Schubert, a contemporary of Lanner (1797–1828) who was born a few years earlier, lived an even shorter life. In his time, playing at private homes was a popular pastime activity (referred to as 'Hausmusik') and since he himself played in string quartets he started to jot down his musical ideas very early on. Even during his years spent at a Convict – when he was a student of Salieri – he was a prolific composer not only concerned about different genres and instrumental apparatus but also experimenting

with diverse ways of interpretations. During the 1810s, he completed over 20 compositions for string quartet. On the repertoire of the Convict, overtures featured quite often and his *Overture* written in C minor (supposedly composed after 12 July 1812) is believed to have been influenced by the overture of Cherubini's opera entitled *Faniska*. Schubert originally wrote it as a string quintet, and only later did he prepare a string quartet version of it. Although the melodies do have a touch of Beethoven and Cherubini in terms of the overall sound, the harmonic structure is very characteristic of Schubert amply demonstrated by the frequent modulations to third-related keys.

The *Waltzes and ländlers* was transcribed by Gábor Selmeczi. On the basis of the catalogue made of the composer's works, we know for sure that the first *Waltz* (Op. 9 No. 2) was composed by the author himself.

Schubert's six short piano pieces he wrote in the last five years of his life were entitled by the publisher. The works referred to as *Moments Musicaux* are among Schubert's most renowned piano works besides the Impromptus and the Wanderer Fantasy. The third piece of the composition, written in F minor and known as *Air Russe*, is easy to play by four strings: the first violin plays solo, the three other strings provide the accompaniment; and the second violin occasionally joins in to accompany the solo moving in parallel thirds.

The song entitled *An die Musik* (D. 547) was composed in 1817 to provide music for a poem written by Franz von Schober. In the

accompaniment of the transcription featuring on this CD, the original left-hand part of the piano is played by the bass string, while the chords played by the right hand has been distributed between the violin and the viola.

Katalin Fittler

Lanner Quartet

The quartet was set up in the summer of 2012. Unlike other traditional quartets, they attempt to apply modern approaches to music while preserving old traditions – as reflected by their repertoire, their contact with their audiences, the concerts they organise and the objectives they are hoping to fulfil. The members of the ensemble – each of whom is a member of the Budapest Festival Orchestra – believe that everybody is keen on listening to quality music. They also claim, however, that classical music needs some revitalisation to make it once again attractive to the wider public. They use a double bass to replace the cello; they make their own transcriptions, and their repertoire covers a broad spectrum from classical music to famous old Hungarian film songs or tangos.

Besides the concerts they give when invited, the quartet also organises performances free of charge they labelled as Musical Treats. These events evoke the spirit and atmosphere of 'Hausmusik', which were wonderfully interactive, full of great surprises and brought the audience closer to classical music. In three years, the Musical Treats have become events always running with full house and

attracting even irregular concert goers; often the tickets are sold in a matter of minutes.

Since it was established three years ago, the ensemble has performed in New York, London, Oxford, Barcelona, Sofia and, besides Budapest, in most major towns in Hungary.

The repertoire on their first record takes the listeners back to the first session of Musical Treats where they performed Viennese music of the early 19th century with focus on Schubert and Lanner, so this is another opportunity to call our attention to the father of Viennese Waltz and the eponym of the Quartet. Although waltz as a musical style was made popular by the Strauss family, the genre itself was invented by Lanner and it was his melodies that people in Vienna and Budapest knew and sang.

Erika Miklósa

The Hungarian soprano had become the youngest contracted singer ever in the history of Hungarian State Opera House, where she had been a member for eight years long. Her first international contract was for Mozart's Magic Flute, the role of Queen of the Night in Mannheim Opera, which role she already sang almost four hundred times.

She made her studies at the Franz Liszt Conservatory, Szeged, Academy of Vocal Arts, Philadelphia and Teatro alla Scala, Milano.

She was working with the most acknowledged conductors of the world, like Claudio Abbado, Riccardo Muti, James Levine, Sir G. Maceras, Mark Minkowski, Lamberto Gardelli, Thomas Hengelbrock, Asher Fisch, Julius Rubel, Zubin

Mehta, Franz Welser Möst, Ádám Fischer, Kent Nagano and Stefan Soltesz. Her partners on stage were, among others, Plácido Domingo, José Carreras, Juan Pons, Leo Nucci, Ruggero Raimondi, Jonas Kaufman, Rolando Villazón, Ramon Vargas, René Pape, Joseph Calleja, Thomas Hampson.

She had performances in the most prominent concert venues, opera houses and festivals worldwide, Metropolitan Opera New York, Royal Opera House Covent Garden, Teatro alla Scala Milano, Deutsche Oper and Komische Oper Berlin, Bayerische Staatsoper München, Semperoper Dresden, Volksoper Wien, Opera Bastille Paris, Teatro Real Madrid, Florence Opera, Zürich, Stuttgart, Frankfurt, Leipzig, Wiesbaden, Ruhr Triennale, Baden-Baden Festival, Edinburgh Festival, Ludwigsburg, Festival La Coruna, Genova, Cagliari, Reggio Emilia, Ferrara, Modena, Bologna, Salzburg, San Francisco.

Her repertoire includes the greatest coloratura soprano roles of the opera.

Bécsi miniatűrök

A „keringőkirály” címet a közvélemény id. Johann Straussnak adta, a „bécsi keringő atyja” kevésbé ismert titulus viszont méltán kijár Joseph Lannernek, akinek munkássága meghatározó jelentőségű a 19. század első felének zenei életében. A bécsi keringő e két nagymesterének zenei pályája egyformán indult: vonósjátékosként, és különlegesebb elméleti képzés nélküli zeneszerzőként. Mindketten tökélyre vitték azokat a formai kísérleteket, amelyeket Michael Pamer kompozícióból ismertek: a korábbi rövid tánctételek helyett olyan ciklikus formát hoztak létre, amelyben a bevezető szakaszt általában öt keringő követte, majd a megelőző keringők motívumait visszaidézõ coda zárt. E nagyobb lélegzetű táncfűzerek csakhamar polgárjogot nyertek a hangversenytermekben.

Joseph Lanner (1801–1843) már kora gyermekkorában kísérletezett tánctételek komponálásával, s a hegedűjátékban olyan tehetségnek bizonyult, hogy már 12 évesen játszott Michael Pamer (főként tánczenét szolgáltató) zenekarában. Hogy itt is együtt muzsikált-e az ifjú korában brácsázó id. Johann Strauss-szal, arra vonatkozóan megoszlanak a (többnyire visszaemlékezéseken alapuló) adatok – az viszont tény, hogy az 1818-tól különböző kamaracsoportokat (két hegedű és gitár trióját, majd vonósnyégyest) alapító Lanner vonósegítyeseiben (kvartettben, majd szextettben) id. J. Strauss is játszott. 1824-től vonózenekarrá bővült Lanner együttese, majd – miként erről ifj. J. Straussnak apja műveihez írott előszavából értesülünk – amikor Lanner

megosztotta zenekarát, egyik felének élére id. J. Strausst kérte fel karmesternek. A „táncos kedvű Bécs” ezután két pártra oszlott, lannerianusokra és Strauss-hívőkre. Szerencsére ez nem zavarta meg a két népszerű muzsikusz személyes viszonyát – csak akkor okozott bosszúságot Lannernek Strauss, amikor kivált a zenekarából, és saját együttesével kívánta folytatni zenei sikeresorozatát. Lanner korabeli elismertségére mi sem jellemzőbb, mint hogy 1829-től ő lett a Redoute zeneigazgatója, s hamarosan őt kérték fel a 2. bécsi Polgárezred zenekara karmesterének. Amellett nem lett hűtlen a szórakoztató zenéhez sem, hotelek közönségéhez is eljuttatva népszerű darabjait.

Felvételünkön Lanner négy műve szerepel. A *Bankett-Polonaise* (Op. 135) először 1838. december 13-án került közönség elé a Leopoldstadti Színházban. Megismételt 12, 12, 10 és 8 ütemes szakaszokat követően terjedelmes finálé koronázta meg a tételt. Hangnemjében egyszerű: E-dúrban eléri a domináns H-dúrt, majd innen visszazár a tonikai hangnemre. A 3. szakasz A-dúrban van, a fizs-mollban kezdődő 4. is A-dúrban zárul – ehhez képest emelkedés-kivilágosodás érzetet kelt az E-dúr Finale.

Eredetileg egy divertissement (Die Macht der Kunst) részletének készült 1841-ben a *Steyrische Tänze* (Stájer táncok). Később vonósnyégyesként (Op. 165) vált ismertté, és van zongorás trió verziója is. A népi dallamokon alapuló mű hangnemében A-dúrban csendülnek fel a különböző terjedelmű, ismétlődő dallamok, közéjük csak egy-egy D-dúr és E-dúr periódus ékelődik, majd pedig a gyorsabb tempójú finálé előtt jelenik meg, önálló

formarészben, a távolabbi F-dúr hangnem. A második tánc dallama Sztravinszkij Petruszkájából ismerős napjaink zenekedvelőinek.

A 103. opuszszámot viselő *Die Werber* (A kérő) Lanner legterjedelmesebb, egyben mindmáig leggyakrabban játszott darabjai közé tartozik. Feltehetőleg vonósnégyesre készült (3 hegedűre és nagybőgőre szánt verzióban is ismert), Magyarországon Lanner harmadik vendégzereplésekor, 1835 novemberében Nitzky gróf palotájában hangzott fel (talán ezért a bevezetés magyaros ritmikája?). A (lassú-gyors, metrumváltó) bevezetésből, öt táncból és terjedelmes (a tételnek mintegy harmadát kitevő) fináléból álló kompozíció a típusosmertő keringők egyike. Különböző az egyes keringők hangnemi felépítése, s megkomponált egymásrakövetkezésük rendje. A faktúra is kidolgozott, nem korlátozódik az I. hegedű dallamjátzó és a további három szólam kísérő funkciójára – néha a brácsának is dallamjátzó szerep jut, és van példa arra is, hogy a két hegedű tercelő dallamát a mélyvonós szólamprá kíséri.

Igazi meglepetést jelenthetett Lanner tánctételeinek ismerői számára a vonósnégyesre szánt *Két tétel* kottájának első kiadása (Diletto musicale 1332, Paul Angerer közreadásában). Itt nyoma sincs a szabályos ismétlődéseknek, a szinte előre kiszámítható fordulatoknak! Az első tétel mintegy kétszerese a másodiknak – mindkettő kiaknázza a vonósnégyes-faktúra lehetőségeit. Legizgalmasabb azonban a hangnemkapcsolatok meghökkentő lehetőségeiben való dúskálás; már-már rapszodikusan vezet az események

menetét, és időről-időre deklamáló szándékú lassításokkal tagolja a formát. Választékos a ritmika és differenciál a dinamika. A lassú tételben dominál az I. hegedű dallamjátzó funkciója – néha cadenza-jellegű virtuozításra is lehetőséget kínálva a primáriusnak.

Lanner alig idősebb kortársának, **Franz Schubert**nek (1797–1828) még rövidebb élet jutott. Schubert gyermekkori élményei közé tartozott a házimuzsika (maga is játszott vonósnégyesekben), s ő is korán papírra vetette zenei gondolatait. Már konviktusi éveiben, Salieri növendékeként könnyű kézzel komponált, műfaj- és apparátusválasztásban feltehetőleg a megszólaltatás lehetősége is befolyásolta. Az 1810-es években mintegy 20 vonósnégyest írt. A konviktusi zenekarának műsorán gyakran szerepeltek nyitányok – c-moll hangnemű *Ouverture*-jére, amely 1812. július 12-e után készült, feltehetőleg Cherubini Faniska című operájának nyitánya hatott. Eredetileg vonóskvintettnek szánta, majd elkészítette a vonósnégyes-verziót. Jóllehet, a dallamokon érződik Beethoven és Cherubini hatása, a harmóniavilág már jellegzetesen schuberti, itt is előszereettel modulál tercokon hangnembe.

A *Keringők és lendlerek* Selmeczi Gábor átírata. A első *Keringő*nél (Op. 9 No. 2) a műjegyzék alapján biztosra vehetjük, hogy eredeti, a szerző által komponált táncról van szó.

Schubert hat rövid zongoradarabjának, amelyeket élete utolsó öt évében komponált, a kiadó adott címet – a *Moments Musicaux* sorozata az impromptűk és a Wanderer-fantázia mellett a

szervezőnek mindmáig legismertebb zongoraművei közé tartozik. Harmadik darabja, az *Air Russe*-ként is ismert f-moll tétel könnyen áttehető négy vonóshangszerre: az I. hegedű dallamához három partnere játssza a kíséretet, a II. hegedű néha tercmenetben kíséri dallamfordulatait.

A Franz von Schober költeményét megzenésítő, *An die Musik* című dal (D. 547) 1817-ben készült. Átiratunk kíséretében a zongora eredeti balkékszólama a vonós-basszusé, a jobb kéz akkordjai pedig „szétírhatók” a két hegedű a brácsa szólamaként.

Fittler Katalin

Lanner Kvartett

Az együttes 2012 nyarán alakult azzal a céllal, hogy a hagyományos kvartettekkel ellentétben műsorválasztásában, közönségkapcsolatában, koncertszervezésében és céljaiban is eltérő, modern gondolkodású, de a hagyományokat tisztelő együttes jöjjön létre. Tagjai – akik egyben a Budapesti Fesztiválzenekar művészei is – hisznek abban, hogy a jó zenét ma is mindenki szereti, de a komolyzenei előadóművészetnek megújulásra van szüksége, hogy újra csábító legyen a nagyközönség számára. Cselló helyett nagybőgővel játszanak, sok esetben saját átiratokat készítve, a klasszikus zenétől kezdve a híres régi magyar filmslágereken keresztül a tangók varázslatos világáig szinte bármit.

A sok felkérésen túl önálló szervezésű nonprofit előadásait nem is koncertnek, hanem „Zenés Vendégségnek” nevezik, amellyel a régi

házimuzsikálás kedves, interaktív, meglepetésekkel teli és emberközeli hangulatát idézik föl. Három év alatt a Zenés Vendégség igazi közönségsiker lett, megmozgatva új, nem „koncertjáró” közönségrétegeket is, úgy, hogy a helyek nem ritkán percek alatt fogynak el.

Az együttes megalakulásának első három évében fellépett már New Yorkban, Londonban, Oxfordban, Barcelonában, Szófiában, valamint Budapest mellett számos magyarországi vidéki városban.

Első lemezük műsorválasztásával legelső Zenés Vendégségükre utalnak, amelyen a XIX. század első felének elragadó bécsi muzsikáját játszották, elsősorban Schubert és Lanner műveit, továbbá újra és újra szeretnék felhívni a figyelmet az együttes névadójára, Joseph Lannerre, a bécsi waltzer „szülőatyjára”. Bár ezt a műfajt a Strauss-család emelte világhírre, de a stílus mégis Lanner nevéhez fűződik, s abban az időben az ő édes melódiáit dúdolta egész Bécs és Budapest!

Miklósa Erika

19 évesen – minden idők legfiatalabbjaként – lett a Magyar Állami Operaház magánénekese, mindössze húszévesen Papagenaként debütált az Erkel Színházban. A bemutatkozást követően sorra kapta a legnagyobb koloratúrszoprán szerepeket, A denevér Adéltól a Lammermoori Lucia címszerepéig. Nemzetközi karrierje 20 éve Mannheimban az Éj királynője szerepével kezdődött, azóta fellépett a világ összes jelentős operaházában, a milánói Scalától a londoni Covent Gardenig, a berlini Staatsopertől a New York-i Metropolitanig. Énekelt többek közt Plácido Domingóval és Jose Carrerasszal, illetve Ricardo Muti és James Levine zenei irányítása alatt. Szívesen kalandozik az operett, a musical, a jazz és a könnyűzene világában is.

Művészi pályája mellett számos sporttal és tudatos életmóddal foglalkozó civil szervezet vezetője, aktivistája. 2011-ben Önkéntességi Nagyköveti címet kapott, 2012-ben átvehette a nemzetközi Fair Play-díjat.

Liszt-, Kossuth-, és Prima Primissima díjas művész.

Franz von Schober: An die Musik

Du holde Kunst, in wie viel grauen Stunden,
Wo mich des Lebens wilder Kreis umstrickt,

Hast du mein Herz zu warmer Lieb' entzunden,
Hast mich in eine beßre Welt entrückt,
In eine beßre Welt entrückt!

Oft hat ein Seufzer, deiner Harf' entflossen,
Ein süßer, heiliger Akkord von dir

Den Himmel beßrer Zeiten mir erschlossen,
Du holde Kunst, ich danke dir dafür!
Du holde Kunst, ich danke dir!

Sponsored by:

LANNER
kvartett

and Szerencsejáték Zrt.